

PRIRODOSLOVNI ODJEL

2002.-2003. GODINA

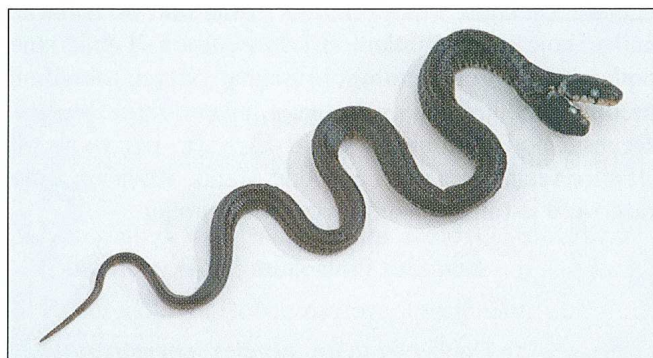
SKUPLJANJE GRAĐE

Terenskim istraživanjem perivoja u Osijeku (Perivoja kralja Tomislava, Perivoja kralja Krešimira IV, Perivoja kneza Branimira, Perivoja kralja Držislava) i Šetališta kardinala Franje Šepera, parka oko dvorca grofovske obitelji Esterházy u Dardi, Kučancima i šumi Boljari kod Našica, Normancima, Našičkom parku i ribnjaku, Satničkom ribnjaku, Dilj gori kod Pleternice, Krndiji kod Orahovice i Cavtatu sakupljeno je oko 300 primjeraka biljaka za Herbarsku zbirku. U parku oko lovačkog dvorca princa Eugena Savojskog u Bilju sakupljeni su izbojci, plodovi i kolutovi drvenastih biljaka za Dendrološku zbirku. Paleontološkim istraživanjem na lokalitetu Resnik i Kalinić kod Pleternice sakupljeno je oko 170 primjeraka malakološke faune za Zbirku fosilnih beskraljajevaca.

Darovanjem pojedinaca, ustanova i udruga Odjel je obogaćen prirodoslovnom građom. Od pojedinačnih darova izdvajaju se: herbar - dar doc. dr. Emilije Raspudić, zbirka plodova - dar mr. sc. Jasenke Vizentaner, geološko - paleontološki primjerci - dar mr. sc. Bože Prtoljana i primjerak dvoglave zmije - dar dr. vet. med. Antuna Jankovića. Ulomci kosti mamuta i bizona te uzorci stijena - dar su Osnovne škole u Dalju, suhi preparati riba - dar Ekonomske škole u Osijeku, a zbirka kukaca - dar Katedre za biljnu zoologiju Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku. Vrlo vrijedna donacija Hrvatskog prirodoslovnog društva sadrži 420 primjeraka prirodoslovnih časopisa, *National Geographic*-a različitih godišta i recentnu stručnu periodiku raznih prirodoslovnih ustanova u svijetu.

ZAŠTITA

Preventivna zaštita obavlja se redovito. Čuvaona je podvrgnuta dezinfekciji (preventivnoj fumigaciji). Zaštićen je botanički i zoološki materijal izmjenom dezinfekcijskih i dezinfekcijskih sredstava. Izrađene su, ispisane i zamijenjene etikete i u herbarske ovitke spremljene novo prikupljene biljke. Zbirka obada je

Sl. 1. Dvoglava zmija bjelica *Elaphe longissima*. Foto: M. topić

također etiketirana. Primjerci kamenih jezgri i otisci školjkaša i puževa su očišćeni. Od opreme nabavljeni su termo-higrometar i posudice sa čepom za Zbirku muzejskih štetnika.

Konzervacijom su osušene i isprešane biljke sabrane terenskim istraživanjima. Obavljen je pregled mokrih preparata i izmijenjen alkohol.

Djelomično je restaurirana Zbirka danjih leptira.

Neulaganjem sredstava u uređenje prostora čuvao-ne i opreme za smještaj zbirki, nisu stvoreni neophodni uvjeti za čuvanje iznimno osjetljivog prirodoslovnog materijala. Ured odjela izmješten je dvije godine iz prvobitnog prostora, pa se nadam da će se ideja oko uređenja muzejskog prostora u ulici K. Firingera 6 za potrebe Prirodoslovnog i Tehničkog odjela uskoro ostvariti.

DOKUMENTACIJA

U Inventarnu knjigu odjela u proteklom razdoblju uvedeno je 410 primjeraka zaključno s inventarnim brojem Pr-4413.

U proteklom razdoblju nisu bila osigurana sredstva za informatizaciju Muzeja Slavonije, pa je računalna obrada muzejskih primjeraka svedena na priručno katalogiziranje. Na taj način su obrađene slijedeće zbirke: Zbirka muzejskih štetnika (310 primjeraka), Zbirka kukaca Katedre za biljnu zoologiju Poljoprivrednog fakulteta (42 primjerka), Zbirka obada (2223 primjerka), Zbirka danjih leptira (295 primjeraka), Malakološka zbirka Hild (138 primjeraka), Ornitološka zbirka (21 primjerak), Zbirka fosilnih beskralješnjaka (303 primjerka), Zbirka fosilnih kralješnjaka (22 primjerka) i Herbarska zbirka (1508 primjeraka).

Tijekom proteklog razdoblja sudjelovala sam u Komisiji za provedbu Pravilnika o vođenju muzejske dokumentacije sukladno Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi na temelju članka 8. stavka 2. Zakona o muzejima¹, a na prijedlog Hrvatskog muzejskog vijeća². Komisija³ je analizirala navedeni Pravilnik i predložila način usklađivanja, sukladno našim trenutnim kadrovskim i tehničkim mogućnostima.

U želji za što praktičnijim rješenjem ovog vrlo složenog problema preustroja dosadašnjeg načina

vođenja muzejske dokumentacije, dio kustosa⁴ konzultirao je nekoliko matičnih muzeja u Zagrebu te slijedom dobivenih informacija donio prijedlog *Od ideje do realizacije muzejske dokumentacije*. Stručnom vijeću smo priložili Prijedlog izmjene Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Muzeja Slavonije, gdje smo predložili reorganizaciju muzejskih odjela. Na taj bi način bila razvidna nužna potreba za stručnim djelatnicima za pojedina raznovrsna područja te omogućena njihova specijalizacija u interesu kvalitetnije brige i obrade pojedinih zbirki.

Zbog duljeg izostanka kustosice u proteklom razdoblju (oko 2 godine, uslijed prijeloma i porodiljnog dopusta) intenzitet djelatnosti Odjela bio je umanjeno.

STRUČNI RAD

Stručnom obradom muzejske građe obavljena je identifikacija i determinacija biljaka prikupljenih terenskim istraživanjem.

Revizijom je pregledano 1128 primjeraka i utvrđeno je postojeće stanje.

Odjel je nastavio suradnju sa srodnim institucijama: Filozofskim fakultetom i Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, Hrvatskim šumama - Upravom šuma Osijek, Hrvatskim prirodoslovnim muzejom, Hrvatskim prirodoslovnim društvom i Institutom za geološka istraživanja u Zagrebu, Prirodoslovnim muzejom u Rijeci, Institutom za zaštitu bilja u Budimpešti, Prirodoslovnim muzejom u Londonu.

Vrlo značajna suradnja ostvarena je s kolegom Vanom Wallach-om iz Museum of Comparative Zoology Harvard University, Cambridge, USA oko pripreme zajedničkog izvješća⁵ o rijetkom nalazu dvoglave zmije bjelice, *Elaphe longissima*, pronađene na području Kopačkog rita.

Tijekom ovog razdoblja prisustvovala sam 2. Hrvatskom geološkom kongresu u Cavtatu, muzeološkom savjetovanju "Uloga i značaj prirodoslovnih muzeja i prirodoslovnih zbirki u održivom razvoju" u Rijeci i 16. seminaru dezinfekcije, dezinsekcije, deratizacije i zaštite uskladištenih poljoprivrednih proizvoda 2004. "Da li smo spremni za Europu?" u Rovinju.

Na organiziranim studijskim putovanjima posjetila sam stalne postavke: Entomološkog odjela Gradskog muzeja u Varaždinu, Mađarskog prirodoslovnog muzeja, Mađarskog poljoprivrednog muzeja i Mađarskog geološkog muzeja u Budimpešti.

¹ "Narodne novine", br. 142/1998

² "Narodne novine", br. 108/2002

³ Mr. sc. Dubravko Arbanas, Grgur Marko Ivanković, dipl. pov. umjet., Ksenija Katalinić, prof., Mladen Radić, prof., Sanja Vidović, prof., mr. sc. Marina Vinaj

⁴ Grgur Marko Ivanković, dipl. pov. umjet., Ksenija Katalinić, prof., Sanja Vidović, prof.

⁵ Report on a dicephalic *Elaphe longissima* from Croatia

Krajem 2000. godine Rješenjem Hrvatskog muzejskog vijeća stekla sam stručno zvanje višeg kustosa.

ZNANSTVENI RAD

Imajući u vidu da preventivna zaštita od štetnika u muzejima zauzima važno mjesto u očuvanju kulturne baštine na poslijediplomskom znanstvenom studiju "Zaštita bilja" Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, prijavila sam temu za istraživanje "Štetnici u Muzeju Slavonije Osijek i njihovo suzbijanje" pod vodstvom mentorice prof. dr. sc. Irme Kalinović, redovitog profesora. Tijekom istraživanja navedene teme sakupila sam oko 600 uzoraka muzejskih štetnika u raznim odjelima. Neuvjetni način pohrane zbirki uzrok je znatnih oštećenja osjetljivijih dijelova fundusa. Najočitija su oštećenja prirodnih materijala u Etnografskom odjelu, Odjelu umjetničkog obrta, Prirodoslovnog odjelu, Povijesnom odjelu, Knjižnici i Hemeroteci. Premda se u Muzeju sustavno provode mjere zaštite muzealija od muzejskih štetnika mehaničkim čišćenjem, zračenjem i fumigacijom štetnici se i dalje pojavljuju uslijed neuvjetnih mikroklimatskih uvjeta čuvaona, ali u znatno manjoj mjeri. U istraživanju korištene su izravne metode kontrole i otkrivanja štetnika praćenjem njihovih ulazaka i prisustva: upotrebom mamaka s feromonima i ljepljivih traka, vizualnim otkrivanjem šteta, istresanjem predmeta, pronalaženjem mrtvih štetnika te kontrolom temperature i vlažnosti. Kako bi se metode otkrivanja i kontrole štetnika primjenile na način preporučen u literaturi, znatno su pomogle sugestije mentorice prof. dr. sc. Irme Kalinović, kao i pomoć kolega Dr. Nigel-a Fergusson-a iz Prirodoslovnog muzeja u Londonu i Dr. Toth-a Miklos-a sa Instituta za zaštitu bilja u Budimpešti.

Sakupljeni uzorci analizirani su na prisutnost štetnih vrsta i njihovu brojnost uključujući sve razvojne oblike.

Cilj istraživanja je utvrditi intenzitet napada štetnika kao i utjecaj štetnika na muzejski fundus te predložiti učinkovite načine njihovog suzbijanja.

Publicirani su radovi:

- Vidović, S., 2001, Pregled osjetljivih, ugroženih i rijetkih biljnih vrsta iz Herbarske zbirke Prirodoslovnog odjela Muzeja Slavonije, Osječki zbornik 24/25, 163-179.

- Vidović, S., 2001, Donacija Zbirke obada *Tabanidae* Entomološkoj zbirci Prirodoslovnog odjela Muzeja Slavonije, Osječki zbornik 24/25, 179-181.

Za istraživanje i dokumentiranje muzejske građe nabavljena je oprema: digitalni mikro i makro fotografski sustav, izvor hladnog svjetla i termosublimacijski printer za stereo zoom mikroskop, kartica za digitalni fotoaparat i pržilica za računalo.

EDUKATIVNA DJELATNOST

Specijalizirana vodstva organizirana su kroz dio privremenog stalnog postava "Blago Muzeja Slavonije" u kojem je izložena prirodoslovna građa, s naglaskom na temu "Dokazi za evoluciju" za studente Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i maturante Isusovačke gimnazije u Osijeku.

Sudjelujem u organizaciji međunarodnog kviza znanja vezanog uz rijeku Dravu kao ekološku, povijesnu i umjetničku cjelinu za učenike osnovnih škola gradova Osijeka i Pečuha.

Sanja Vidović, prof.
voditeljica Prirodoslovnog odjela